

İçindekiler

256

Nisan 2012

Bilgisayar Ortamında Mimarlık 54.

Mathias Klotz L Evi 83.

6 Öngörünüm
**İstanbul'da Rekonstrüksiyonlar:
Geçmiş Yaşanmamış Kılma Talebi**

10 Haber / Ürün

22 Haber / Sanat

28 Haber / Mimarlık

34 Gündem / Mimarlık
**Kentsel Katılım 1850-2012
Hands-On Urbanism 1850-2012**

40 Gündem / Tasarım
**İngiliz Tasarımı 1948-2012:
Modern Çağda Yenilikçilik**

46 Gündem / Fotoğraf
**"Metamorphosis of Japan after the War"
Japonya'da Savaşın Ardından Başkalaşım**

51 Gündem / Fotoğraf
Gerçek Hikayeler

54 Dosya

Bilgisayar Ortamında Mimarlık

Kas gücünün yerini makina gücünün aldığı birinci jenerasyon endüstri devrimi, 1960'lardan başlayarak yerini dijital devrim olarak da adlandırılan ikinci kuşak endüstri devrimine bıraktı. İkinci kuşak endüstri devriminde sadece araçlar değil, düşünce yöntemleri de değişti. Soyut, analitik ve ilişkilendirilmiş işlemsel düşünce temeline dayanan işlemsel tasarım paralelinde gelişen üretim teknikleri mimarlıkta tasarlama ve inşa etme yöntemlerinde köklü değişikliklere neden oldu. Dosyada sunulan yazılar, bu dönemde mimarlık pratiği ve eğitimi alanında oluşan değişim ve dönüşümü içeren bir yelpaze sunuyor. Lawrence Sass, Gabriela Celani, Arzu Gönenç Sorguç, João Rocha, Tuğrul Yazar ve dosya editörü Birgül Çolakoğlu'nun yazılarıyla...

83 Mimarlık

**Mathias Klotz
L Evi**

1965 yılında Şili doğumlu mimar Mathias Klotz, 1991'de mimarlık eğitimini tamamlayarak kazandığı bir mimari yarışmanın ardından çok sayıda konut projesi üstlenerek, henüz hiçbir mimarlık ofisinde deneyim edinmemişken aynı yıl Santiago'da kendi ofisini kurmuş. Klotz, Şili'nin en tanınmış mimarlarından biri.

ARREDAMENTO
MİMARLIK

ISSN 1300-3801
Sayı 256 Nisan 2012
Fiyatı 6 TL (KDV dahil)
Aylık Mimarlık ve Tasarım Kültürü Dergisi

Genel Yönetim
Boyut Yayıncılık ve Tic. A.Ş. adına sahibi
ve Genel Yönetmeni **Bülent Özukan**
Genel Sanat Yönetmeni **Murat Öneş**

Yayın
Yayın Koordinatörü **Uğur Tanyeli**
Yazı İşleri Müdürü **Sibel Senyücel**
Yazı İşleri **Nih Yüzbaşıoğlu, Burçin Ünlü, Yaşar Çelik**
Yayın Kurulu **İhsan Bilgin (İstanbul Bilgi Ü.), Jale N. Erzen (ODTÜ), Hayal Karabey (MSGSÜ), Mine Kazmaoğlu, Aykut Köksal (MSGSÜ), Ahmet Özgüner, Bülent Tanju (M. Artuklu Ü.), Uğur Tanyeli (M. Artuklu Ü.)**

Tasarım ve Fotoğraf
Kapak **Bülent Erkmen**
Dergi Konsept Tasarımı **Emre Çıkınoğlu**
Tasarım **Ümit Vurgun**

İkinci Dünya Savaşı'dan Bilgisayar Ortamında Mimarlığa: Tarihsel Bir Okumanın Başlangıcı

João Rocha ■ 2. Dünya Savaşı'nın başlangıcında bilim ve sanat arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla kaleme alınan bu yazının, tarihsel ve kültürel bağlamda bilgisayar ortamında mimarlığın doğuşunu çokdisiplinli ve geniş kapsamlı bir çerçeveden yansıtmayı amaçlanıyor.

1935 yılı baharında, Fransız fotoğraf dergisi Vu'nun sahibi Lucien Vogel tarafından davet edilen Macar asıllı foto muhabir Robert Capa, İspanya İç Savaşı'nı merkeze alan özel bir sayı üzerinde çalışan bir grup gazeteci ile buluşmak üzere İspanya'ya gitti. İlk olarak San Sebastián'a, ardından da 1929'da başgöstermiş Büyük Buhran: Dünya Ekonomik Bunalımının ardından kurulan 2. İspanyol Cumhuriyeti'nin dördüncü yıl kutlamalarına sahne olan Madrid'e geçti. Gerek Capa gerekse ona İspanya'da eşlik eden genç Yahudi fotoğrafçı Gerda Taro, İspanyol anti-faşist mücadelesi için dünyanın desteğini almak konusunda sabırsızdılar. Capa ve Taro, Barcelona'da yaptıkları çalışmanın ardından Aragón cephesine giderek aynı yılın kış aylarında George Orwell'in de gönüllü olarak katılacağı Troçkist Birleşik Marksist İşçi Partisi POUM (Partido Obrero de Unificación Marxista) milislerini ziyaret ettiler¹. Sonrasında ise, güneye yönelerek Kurtuba'yı geri kazanmak isteyen Cumhuriyetçiler tarafından saldırıların düzenlendiği Endülüs yakınlarına gittiler. Tarihsel bir çerçeveden bakıldığında Capa ve Taro'nun fotoğraflarının 2. Dünya Savaşı'nın başlangıcına dair bir önseziyi yansıttığı söylenebilir. Bu fotoğraflar yalnızca modern fotomuhabirliğin doğuşunu temsil etmekle kalmaz, aynı zamanda General Franco'nun Fas'ta başlattığı askeri hareketle İspanyol anavatanına saldırdığı

17 Temmuz 1936'da tırmanan ulusal siyasi bunalımının uzatmalı sürecini de açıkça ortaya koyar. Bu tarih, İspanya İç Savaşı'nın başlangıcı olarak kabul edilir.

İspanyol hükümeti iç savaşın sebep olduğu karışıklık ortamında ekonomik ve siyasi anlamda dünyanın dikkatini çekebilmek amacıyla Pablo Picasso'ya (1881-1973), 1937 Paris Fuarı'nda yer alacak İspanya Pavyonu'nda sergilenmek üzere bir tablo sipariş etti. 25 Mayıs 1937'de açılan sergi, Avrupa tarihinin en buhranlı dönemleri arasında sayılabilecek takip eden 6 aylık süreçte hayata geçirilmiş kültürel ve ideolojik anlamda en kayda değer etkinlik olarak anıldı. Modern İspanyol Pavyonu, sergi alanının merkezinde siyasi kibirin ve anıtsal rekabetin bir temsili olarak karşılıklı dikilen Alman ve Sovyet Pavonlarının gölgesinde yer aldı. İspanya Ulusal Turizm Kurulu'nda (Patronato Nacional de Turismo) görev yapan Katalan asıllı mimar Josep Lluís Sert'in Luis Lacasa ile birlikte tasarladığı İspanyol Pavyonu modernizm prensiplerini cisimleştirirken, genç mimar Albert Speer tarafından tasarlanan Alman Pavyonu üstün gücün estetiğini sergiledi. Sert, bütünüyle Cumhuriyetçilerin isteklerine yanıt veren modernizm ve humanizmi yansıtan uygun-maliyetli bir yapı planlamayı uygun buldu. Zemin kat her yönde açılarak Picasso'nun başyapıtı "Guernica"yı görünür kıldı. Picasso'nun siyah ve gri tonlarında çalıştığı dev yapıtı, General Franco'nun Nasyonalist hareketi adına Alman ve İtalyan kuvvetleri tarafından şehrin bombalanmasını konu eder. Şehri büyük oranda yerle bir eden saldırı, pazaryerindeki yüzlerce insanın ölümüne sebep olmuştur².

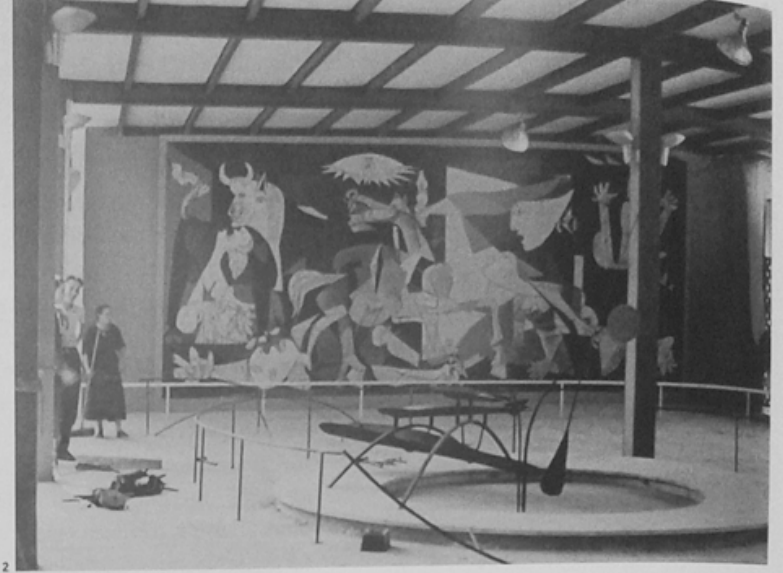
1930'ların ortalarında, Picasso yaz tatillerinin çoğunu İngiliz Sürrealist Grubu mensubu sanatçıların yanında geçirdi. Varlıklı bir aileden gelen, Cambridge mezunu sürrealist sanatçı Roland Penrose, Paul Elouard, Man Ray ve Dora Maar yaz aylarında Fransa'nın güneyinde küçük bir yerleşim olan Mougins'e gitmekteydiler. Sürrealist yazar ve ressamların bu olağan karşılaşmalarını, Penrose güncelerinde "keyifle geçmesine karşın hepimize, özellikle de Picasso'ya ızdırap veren İspanya'daki mücadelenin uğursuz haberleriyle sarsılan uzun günler³" olarak ifade etmiştir. Penrose, Cumhuriyetçilere karşı kaynak elde etmek ve Fransa'da kamplarda kalan binlerce İspanyol mültecinin maduriyetine dikkat çekmek

amacıyla Guernica'yı Birleşik Krallık'a götürmeye karar verdi. Paris Fuarı sona erdiğinde, Guernica bir propaganda aracı olarak Londra'da New Burlington Galleries ve Whitechapel Art Gallery başta olmak üzere Avrupa'nın pek çok yerini dolaştı. Penrose'nin bu teşebbüsü büyük başarı getirdi; İngiliz Sürrealistleri ve hatta Uluslararası İşçi Partisi tarafından koşulsuzca desteklendi.

Sanatçı ve bilim insanlarını yeni ideolojik kıyılarına ulaşmak için mücadele vermek üzere bir araya getiren bu büyük siyasi istikrarsızlık dönemi, sosyal gereksinimleri arttırırken; aynı zamanda İngiliz Neville Chamberlain hükümetinin İspanya'ya müdahale etmeme politikasını da tersine çevirebildi. İlginç bir şekilde, bu kriz ortamı yeni bir teknolojik çağın doğuşunda etkili olmuştur. Cambridge Üniversitesi King Koleji mezunu İngiliz matematikçi Alan Turing (1912-1954), 1937 yılında "Hesaplanabilir Sayılar Üzerine" (On Computable Numbers⁴) adıyla "algoritma" ve "bilgisayar ile hesaplama" (computation) kavramlarını "Turing" makinesi aracılığıyla formülize etmeyi öneren bilgisayar biliminin gelişimi bağlamında oldukça kayda değer bir makale yayınladı.

Turing, Cambridge'in matematik kültüründe yer edinerek, pratik uygulama bağlamında oldukça yetersiz dahi olsa ilk elektronik bilgisayarın gelişiminde son derece önemli bir rolü olan matematiksel mantık üzerine ileri seviye derslere katıldı. Turing'in Bletchley Park'da hükümetin Kod ve Şifre Ünitesindeki çalışması için geliştirilen en önemli teknoloji ürünleri arasında sayılır. Cambridge Savaş Karşıtı Bilim Adamları Grubu (CSAWG: Cambridge Scientists Anti-War Group) üyesi ve savaş için araştırma çalışmaları yürüten İrlandalı bir fizikçi olan John Desmond Bernal ise patlamalar ve çeşitli sarsıntı tiplerine karşı strüktürel dayanım hesapları üzerine geçerli prensipler elde etmek amacıyla statik ve matematiksel modellemeye büyük önem verdi.

Cambridge Emmanuel Koleji'nde eğitim gören Bernal, 1937'de kristalografi alanında önemli çalışmalar yürüttüğü sırada konuya ilişkin her ikisi de yapı bilimi ve sanatları üzerine mimari araştırmalara yönelik yeni olanakları vurgulayan iki makale yayınladı. "Mimarlık ve Bilim" (Architecture and

Science⁵) ve “Sanat ve Bilim Adanı” (Art and the Scientist) başlıklı bu çalışmalar, Royal Institute of British Architects Journal⁶ ve Circle adlı yayınlar içinde yer aldı. Hiç şüphesiz ki Bernal’ın, mimarlığı bu araştırmanın kapsamına dahil eden ilk kişi olduğu iddia edilebilir.

Akademisyen mimar ve akademisyen bilim adamı tanımlarının farklı uçlara yönelmesi her iki tarafın da aleyhine olmuştu. 19. yüzyılda mimarlığın 10 yılına hakim olan ve günümüz mimarlık okullarında dahi gözlemlenen temel yüzeysel yaklaşım, strüktürden çok görünüme atfedilen önemden ileri gelmektedir.

Britanya’da modernizmin bu dikkat çekici döneminde bilim ve sanatı; Barbara Hepworth, Ben Nicholson ve Naum Gabo’nun heykelleri, Londra’daki Bauhaus mensuplarının çalışmaları ya da Ove Arup ve Berthold Lubetkin’in donatılı beton strüktürlerle uygulanmış mimari projeleriyle örneklenmektedir. Geometrik estetiğin düzeni için geliştirilen bu yeni model, editörlüğü Leslie Martin, Naum Gabo’nun üstlendiği Circle’da (1937) etkileyici şekilde ele alınmıştır. Burada temel olarak, sanatçının “kollektif bir ruh” inşa edebilmek amacıyla kendisini ifade etme arzusunun dizginlemeye yönlendirmesi amaçlanmıştır. Hem sanat hem de bilim görünümünden fazlasını sunan bir çevre yaratmalıdır. Leslie Martin konuya şu şekilde değinmektedir: “Bu bir ortak bilgi meselesidir; bilimde ‘görünüm’ (appearance) (...) dünyası tüketildi. ‘Görünüm’ler dünyası artık, birbiri ile görsel bağı olmayan şeylerin tek sistem ile birleşerek bütünlük kurduğu bir dünyaya yer açıyor⁷.” Bernal ise Circle’da yayınlanan “Sanat ve Mimarlık” başlıklı

yazısında, modern mühendisliğin konstrüktivist sanatın gelişimine esin oluşturacak bir kaynak olduğuna işaret etmektedir.

Bilimin sosyal bir altsistem olduğunu şiddetle savunan Bernal’ın, “Bilimin Sosyal İşlevi” başlıklı kitabı, bilimi toplumsal platformda tartışmaya açmak ve bilimsel planlanmaya ilişkin sıkıntılar ile Ar-Ge teşkilatının çeşitli branşlarına kaynak ayrılması konularını vurgulamak için önemli bir adım oluşturdu. Yapı bilimi, enerji, malzeme araştırmaları, kent planlama ve konut üretimi gibi konularda yapılan yakın incelemeler, daha sonraki araştırmaların çok daha stratejik ve kaynaklarca desteklenerek gerçekleştirilmesinin önünü açacak biçimde ele alındı. Bu sırada Birkbeck College’da (UCL, Londra) Fizik Bölümünün başında bulunan Bernal, aynı zamanda mimarlık alanında gerçekleştirilen “ARP plans” gibi başka kollektif çalışmalara da aktif katılım gösterdi. “Hava Hucüm Planları” (Air Raid Plans) düşmanın havadan saldırı gerçekleştirmesi halinde sivil savunmanın yerleşimini ve kentte meydana gelebilecek tahribat derecesini inceleyen bir dizi gözlem ve yapı çözümleme çalışmalarını içermektedir. 1930’larda Serge Chermayeff ve Berthold Lubetkin gibi Cambridge Savaş-Karşıtı Bilim Adamları grubuna mensup mimarların katılımıyla Londra’da gerçekleşen “ARP Plans” çalışmalarında, sivil halkın korunması meselesi üzerinde özellikle duruldu.

Nazizm ve Faşizmin yarattığı büyük tehlikenin İngiliz halkının çoğunluğu üzerinde giderek daha da etkili olduğu İspanya İç Savaşı süreci genel bir direnişin

de arka planını oluşturmaktadır. Versay Antlaşması’ndan Alman ordusunun 1939 yılı Eylül ayında Polonya’yı işgaline kadar süren iki savaş arası dönemde askeri ve teknolojik gelişmelerin Sovyet Birliği ile Weimer Cumhuriyeti arasındaki ittifakı izlemesi şaşırtıcıdır. Büyük Dünya Savaşının bir simgesi haline gelen Leningrad Kuşatması dünya tarihinin en uzun süren ve en yıkıcı askeri kuşatmaları arasında sayılmaktadır. 22 Haziran 1941 tarihinde geceyarısı şehrin radyo yayınından yapılan duyuru ile Alman Barbarossa Harekatı’nın çarpıcı haberi Leningrad’a ulaşmış oldu: “Hedefimiz adalettir. Düşman yokedilecek, zafer bizim olacaktır”. Haberi duyan binlerce Leningrad’lı arasında müziği Komünist Rusya’da büyük beğeni toplayan sanatçılardan biri olan genç besteci Dimitri Shostakovich (1906-1975) de vardı. Shostakovich, Rusya’da olduğu kadar totaliter ve militer Nazi rejimine karşı bir direniş ve mücadele sembolü olarak görülen Batı’da da kayda değer ölçüde popülerlik kazanmıştı.

Shostakovich, savaşın başladığı haberini 1937’den beri eğitim aldığı Leningrad Konservatuarı’nda öğrendi. Bunun üzerinden henüz bir ay geçmemişken, Shostakovich, “Yurtsever Mücadele”nin önde gelen kültürel propaganda simgelerinden birine dönüşen “Leningard” adını verdiği yeni eseri, “Yedinci Senfoni”sinin ilk kısmını yazmaya başladı. Sovyet iktidarı için, Shostakovich gibi uluslararası tanınırlık edinmiş bir figür “tanrının bir lütfu” olarak görülmekteydi. Bunun yanı sıra Shostakovich’in Batı’daki konser organizasyonlarına düzenli katılımının, anti-Hitler koalisyonu müttefiki olan Sovyet Birliği ile ilişkilerin

güçlendirilmesini amaçlar nitelikte olduğu söylenebilir. "Yedinci Senfonisi"nin dünya prömiyeri 5 Mayıs 1942'de Kuibyshev'de düzenlendi. Bolşoy Tiyatro Orkestrası Sovyet Birliği'nin tamamında yayınlanan etkileyici bir performans gerçekleştirdi. Ancak Leningrad'da senfoninin başarısı henüz zirveydeyken, 9 Ağustos 1942 tarihinde Hitler'in orduları kenti kuşattı.

Birleşik Krallık Cambridge'de Almanların yeni şifre makineleri "Tunny" ile yaklaşık bir sene boyunca mücadele etmelerinin ardından aynı senenin bahar döneminde, Bletchley Park'daki kod kırıcılar ile ilk başarıyı elde etti. 1939 yılında İngiltere'nin Almanya'ya savaş ilan etmesinin üzerine, Alan Turing, Princeton Üniversitesi İleri Araştırma Enstitüsü'nden Britanya'ya dönerek Bletchley Park'da savaş üssünde tam zamanlı kriptanalık çalışmaları yürüttü.

"The Bombe" ise Almanların bir diğer şifreleme makinesi Enigma'nın kodunu kırmak amacıyla İngiliz kriptologlar tarafından kullanılan ilk elektromekanik cihaz oldu. Enigma şifresinin çözülmesi ile Almanların korumalı mesaj trafiğinde önemli bilgilere ulaşıldı. Cihaz, savaş süresince askeri zekaya oldukça değerli bir kaynak sundu. Alan Turing'in, Cambridge'li bir başka matematikçi olan Gordon Welchman ile birlikte tasarladığı "The Bombe", yaklaşık 1600 vakumlu tüpten meydana geliyordu. Geliştirilen modeller için yaklaşık 2400 vakumlu tüp kullanıldı. Cihaz, her ne kadar program stoklayacak bir bellek barındırmıyorsa da Turing'in başarısı üzerine, Araştırma Bölümünün diğer mensupları ilk elektronik bilgisayar olan Colossus'u hayata geçirdiler. Telefon mühendisi Thomas Flowers tarafından tasarlanan Colossus, Şubat 1944 tarihinden itibaren kullanılmaya başlandı. Normandiya Çıkarması (D-day) sırasında 10 adet Colossus tam performansla çalıştı. Komut programlarını depolayan bir belleğin geliştirilmesi yönündeki fikir de yine Turing'e aitti ancak Turing'in bu düşünceleri hayata geçirme fırsatını yakalayabilmek için beklemesi gerekti.

Turing, 1945 yılında, Ulusal Fizik Laboratuvarı'nda (National Physical Laboratory) "Otomatik Hesaplama Motoru" (ACE: Automatic Computing Engine) adını alacak program-hafızalı elektronik bilgisayar için çığır açan bir tasarıma imza attı. 1951 yılında

Manchester ve Cambridge Üniversiteleri, mimarlığı da kapsayan pek çok alanda yeni ve deneysel çalışmalar yapabilmeyi imkanı hale getiren bu makineleri bünyelerine aldılar. Bildiğimiz anlamda bilgisayarın üretilmesi için sibernetik alanındaki yeni bilimsel bilgiyi geliştiren MIT matematikçisi Norbert Wiener'in yanı sıra Bertrand Russell, Alfred Whithead ya da Ludwig Wittgenstein'in filozofik düşüncesinden beslenen entelektüel Cambridge çevresinin de bu gelişime katkı yaptığı söylenebilir. Uzmanlığı ve mimari üretimin bütün sürecini yeniden biçimlendirmeye katkıda bulunan bilgisayar teknolojileri konusunda mimarların yeni formlar üretme gereksinimini benimsediği Cambridge'de matematik bilimine ya da pozivitizme yöneliminde savaş sonrası yeniden inşa sürecine bir yanıt niteliği taşıdığı iddia edilebilir.

Leslie Martin, yeni araştırma prensiplerini takip eden bir mimar olarak Post-War Official Research Bureaus tarafından yapılan davetle 1956 yılında Cambridge Mimarlık Okulu'nun başına geçti. Martin'in, bilim ve sanat arasındaki sürekliliğin vurgulanması gerekliliğine inancı, planlama ve araştırma bağlamında savaş dönemi edindiği deneyim, matematik ve bilgisayar ortamında modellemeyi temel alan mimarlık uygulamalarını benimseyen vizyonu ile kuvvetli bir birliktelik gösterir. Cambridge'de Martin'in, Christopher Alexander, Peter Eisenman, Colin Rowe ve Lionel March gibi Alan Turing referanslı lisans öğrencileri, bahsi geçen yeni kavramsal ve teknolojik olasılıkları tartışacak ilk mimarlar arasında yer almaktadır. 1960'larda gerçekleşen bir kısım konferans ve yaygın bilgisayar ortamında mimarlığın katkısına işaret ettiği görülmektedir. Boston Mimarlık Merkezi'nde düzenlenen "Mimarlık ve Bilgisayar" (Architecture and the Computer, 1964), "Tasarım Metodları Sempozyumu" (Symposium on Design Methods, 1965), Yale Sanat ve Mimarlık Okulu'nda gerçekleşen "Mimarlık ve Tasarımda Bilgisayar Grafikleri" (Computer Graphics in Architecture and Design, 1968), Londra ICA'da gösterilen "Sibernetik Rastlantılar: Bilgisayar ve Sanat" (Cybernetic Serendipity: The Computer and the Arts, 1968) başlıklı sergi başlıca örnekler arasında sayılabilir. "Bilim Çağında Mimarlık ve Tasarım" başlıklı yazısında yüksek teknoloji

PLAN FOR ARP

A PRACTICAL POLICY BY

SERGE CHERMAYEFF F.R.I.B.A.

The defence of the population from aerial attack is not solely a problem for governments; only a body of scientific workers and technicians is capable of formulating proposals that will satisfactorily meet all the difficulties.

Prof. J. B. S. HALDANE - I consider that Mr Chermayeff has done a great public service in drawing up this Memorandum.

Prof. D. BERNAL - A valuable contribution particularly useful at this moment, when so many changes in official policy are occurring, to hear the voice of an independent technical expert.

FREDERICK MULLER LTD · LONDON

6d

1 Hotel Colón, Katalonya Birleşik Sosyalist Partisi Merkez Binası, Barselona, Ağustos, 1936 (©International Center of Photography; Fotoğraf: Gerda Taro).

2 Guernica, İspanya Pavyonu içmekandan bir görünüm, Paris, 1937 (©José Lino Vaamonde Valencia).

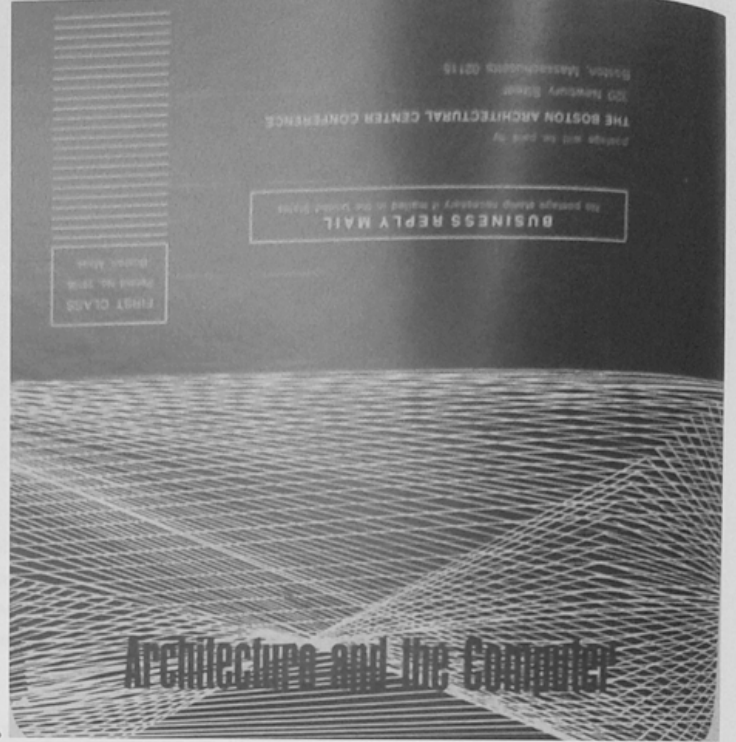
3 Desmond Bernal'in "Mimarlık ve Bilim" (Architecture and Science) adlı makalesinin ilk sayfası, The RIBA Journal, 26 Haziran 1937 (©The MIT Rotch Library, Cambridge, ABD).

4 "Plan for ARP", ön kapak, 1939 (©Graduate School of Design Harvard Library, Cambridge, ABD).

5 Alan Turing (yanda-ayakta) Manchester Üniversitesi'nde "Ferranti Mark I" model bilgisayara bakarken (©School of Computer Science, University of Manchester).

6 "Architecture and the Computer" için kayıt zarfı, BAC, Boston, Aralık 1964 (©The Boston Architectural Center Archives, Boston, ABD).

çevrede mimarlığın yerinin sorgulandığı eleştirel bir bakış sunan Walter Gropius, BAC'de (Boston Architectural Center) gerçekleşen konferansta şunları söylüyor:

"Fikir akışına duyulan gereksinime karşı tabiatımızda varolan eylemsizlik ve isteksizlikten kaynaklanan, sıklıkla düşülen bir yanılgıyla, öne sürülen yeni potansiyeller için kapıya erken ulaştığımız her zaman hatalı görünürüz. Bilgisayar sistemlerinin sunduğu bu yeni muazzam alanda 'evde olmamak', kaygı duymak istiyorum. Öte yandan, bu cihazları çalışma süresini kısaltan, potansiyel araçlar olarak görebildiğimizde, yaratıcı gücümüzü ortaya koymamızda bize yardımcı olacaklarına inanıyorum (...) Her mimar ve tasarımcının ihtiyaç duyduğu anda bu aracı pratik bir şekilde nasıl kullanabileceği konusunu henüz öngöremiyorum. Bilgisayar tarafından yanıtlanabilecek soruların dahice formüle edilebilmesi oldukça önemli. Sonrasında yeni bir bilgisayarın diliyle çözülecek problemlerin kolaylıkla anlaşılabilmesi için mimarlık alanında yeni bir uzmanlık dalında eğitim vermek mi gerekecek?12"

Bu etkileyici Gropius araştırması, öncelikli ve bütünleşmiş genel bir bakış önerdiğimiz bir alan olan yeni bilgisayar ortamındaki olanakların yaratacağı olası güçlükleri izleyecek olan tartışmayı öngörebilmiştir.

■ João Rocha, Evora Üniversitesi, Portekiz

Notlar:

- 1 George Orwell, *Homage to Catalonia*, A Harvest Book, Harcourt, Inc, 1980.
- 2 Catherine B. Freedberg, *The Spanish Pavilion at the Paris World's Fair of 1937*, Garland Publishing, New York, 1986.
- 3 Elizabeth Cowling, *Visiting Picasso. The Notebooks and Letters of Roland Penrose*, Thames&Hudson: Londra, 2006, s. 39.
- 4 "On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem", *Proceedings of the London Mathematical Society*, (Ser. 2, Vol. 42), 1937.
- 5 D. John Bernal, "Architecture and Science", *RIBA Journal*, N°44, Haziran 1937.
- 6 Leslie Martin ve Naum Gabo, *Circle: The International Survey of Constructive Art*, Faber and Faber, Londra, 1937.
- 7 Leslie Martin, "The State of Transition", *Circle. The International Survey of Constructive Art*, Faber and Faber, Londra, s. 27.
- 8 A. João Rocha, *Architecture Theory, 1960-1980: Emergence of a Computational Perspective*, MIT Thesis Arch 2004, Rotch Library.Thesis Collection, s. 66-70.
- 9 J. Louis Cohen, *Architecture in Uniform. Designing and Building for the Second World War.*, CCA, 2011, s. 161-69.
- 10 Solomon Volkov, *Shostakovich and Stalin*, Little Brown Book Group, Londra, 2004, s. 210-12.
- 11 Turing "sıralama" (ordinal) mantığı ve "göreceli hesaplama" (relative computing) kavramı üzerine yaptığı çalışmaları tez hocası Alonzo Church ile birlikte yürütmüştür.
- 12 Colossus, ilk benzeri Amerikan cihazı ENIAC'tan (Elektronik Numara Entegreli Hesaplayıcı) iki yıl önce hayata BP'de kurulduğunda kullanılabilir durumdaydı. B. Jack Copeland, *COLOSSUS. The Secrets of Bletchley Park's Codebreaking Computers*, Oxford University Press, 2006.
- 13 Daktilo metin, Serge Chermayeff Archive, Avery Archive, Columbia University, NY, NY. W. Gropius, "Computers for Architectural Design." "Architecture and the Computer" konferansında sunulan metin, Boston Architectural Center, 4 Aralık1964.